

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Nela Bukáčková: *Zpodobení pekla ve Věčném pekelném žaláři a v Písniích o posledních věcech člověka*

Bakalářskou práci Nely Bukáčkové doporučuji k obhajobě, třebaže mám vůči vymezení tématu i jeho zpracování několik výhrad. Velmi jsem však ocenila, že se autorka pokusila číst texty vzniklé v 17. století očima literární teorie a nezůstala pouze u (literární) historie či filologické metody. Její práce dokládá, že výzkum starší české literatury nemusí být nutně omezen na upřesňování datace, filiaci, identifikaci předloh a objasňování historického kontextu, ale že je možné pracovat s těmito texty podobně jako s texty moderní literatury. Ostatně zvolené téma, tedy zobrazení pekla, vybízí k teoretičtějšímu, ale i čtivějšímu zpracování, než je u textů tohoto druhu obvyklé (připomínám, že *Věčný pekelný žalář* lze radit nejspíše k tzv. nábožensky vzdělavatelné literární produkci a ani *Píseň o pekle* nebývá či donedávna nebyla počítána mezi tzv. „vysokou“ či „hodnotnou“ literaturu). Práce by tudíž mohla zaujmout i čtenáře, který ke starší české literatuře neinklinuje.

Škoda proto, že se autorce nepodařilo toto téma lépe ohraničit a hlouběji uchopit. Pokud chtěla zkoumat zobrazení pekla v literatuře 17. století, v katolické či rekatolizační literární produkci atp., bylo by rozhodně třeba opírat se o větší množství textů, nebo alespoň zvolit sourodější skupinu pramenů (písně, další exempla – např. v kázáních...). Autorka sice v úvodu naznačuje, že chce zkoumat, v čem se zobrazení pekla liší z hlediska žánrů, ale v textu práce jsem další reflexi žánrové otázky nezaznamenala. Z literárněhistorického hlediska není také zanedbatelné, že se jedná o překlady, resp. adaptace do češtiny z jiného kulturního prostředí. Autorka si je této skutečnosti vědoma, ale protože většina její práce je pojata literárněhistoricky či kulturně, bylo by třeba překladovost zřetelněji reflektovat. Navíc *Věčný pekelný žalář* je do značné míry pouze úhrnem starší topiky a převyprávěním středověkých exemplů, jako dílo 17. století jej lze chápat a interpretovat jen velmi obtížně, byť byl v této době napsán.

Přestože si tedy dala autorka velkou práci s obsáhlým literárněhistorickým úvodem, bylo by ku prospěchu práce soustředit se spíše na téma samotné, zkrátit jak kontextové pasáže (např. o očištění, o autorech atp.), tak i zevrubný popis *Věčného pekelného žaláře*. Nejprínosnější mi připadá právě teoretická cesta – snaha analyzovat prostorové zobrazení pekla, přičemž velmi dobrým postřehem je kapitola o vstupu (bráně). Autorka je naneštěstí v této části práce velmi stručná, jen naznačuje, co by bylo dobré více rozpracovat. Zobrazení prostoru se pokouší analyzovat pomocí konceptu tzv. vnitřního a vnějšího prostoru D. Hodrové, případně liší prostory na „umělé“ a „přírodní“. Je to zajímavý pokus aplikovat prostorová studia na texty tohoto druhu, a proto bych ani neočekávala, že zcela vše bude vtěsnatelné do teoretických tabulek (jak se autorka snažila). Autorka se snad zbytečně obávala kriticky reflektovat zvolený teoretický základ; možná by bylo užitečné srovnat koncepci Hodrové s jinými modely a rozšířit výběr sekundární literatury, namátkově: De Certeau; Eliade; či alespoň Šinclová – Kubíček a kol.: *Sémantika narativního prostoru*; Malura – Tomášek a kol.: *Krajina: vytváření prostoru v literatuře a výtvarném umění*. Právě u tak problematického prostoru, jakým je peklo, bych byla opatrnější při jednoznačném přiřazování k prostorům vnějším či vnitřním, natož přírodním a umělým. Další možnost rozpracování nabízí i zmíněný vnitřní a vnější prostor – v pojetí D. Hodrové jsou tyto kategorie úzce svázány s časem, je možné vidět tuto spojitost také v analyzovaných textech?

Z čtenářského hlediska se mi zdá poněkud problematické strukturování textu, a to především v závěru práce: zde text přechází téměř do popisu *Věčného pekelného žaláře*, což přece není tématem práce (např. samostatná kapitola o vidění sv. Františky působí značně neústrojně). Také některé z úvodních částí nemají ani tak charakter souvislého textu, jako spíše charakter samostatných, vedle sebe řazených odstavců s údaji ze sekundární literatury. Bakalářské práci by rovněž neuškodila pečlivější jazyková i grafická redakce.

Navzdory těmto výhradám doporučuji práci k obhajobě, neboť autorka v ní dostatečně prokázala schopnost analyzovat text, důkladně se seznámila se sekundární literaturou a dokázala ji využít (jen na okraj: u *Písní o posledních věcech* bych doporučila zohlednit ještě studii J. Malury *Cyklus eschatologických písní v českých barokních kancionálech*. In: *Zyklusdichtung in der slavischen Literaturen*, 2000). Především však oceňuji její snahu uchopit literární díla ze staršího období pomocí literárněteoretických metod, což nebývá u studentských prací zcela běžné.

Pro bakalářskou práci Nely Bukáčkové navrhuji hodnocení **dobře** až **velmi dobře**, a to podle průběhu obhajoby.

V Děčíně 11. 5. 2019

Mgr. Kateřina Smyčková, Ph.D.